

УДК 93/99

ISSN 0583-4961

ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

ГЛАСНИК

ГЛАСНИК год. 55 бр. 1-2 стр. 1-238 Скопје 2011

СОДРЖИНА – TABLE OF CONTENTS

СТАТИИ – ARTICLES

<i>Војислав Саракински</i> : Три планини до Хелада: цртчки за персиското минување низ Македонија	7
<i>Vojslav Sarakinski</i> : Three Mountains to Greece: Notes on the Persian Crossing through Macedonia	23
<i>Катерина Младеновска-Ристовска</i> : Тројниот сојуз на Македонското Кралство, Одриското Кралство и Атина (431 год. пр. н.е.)	25
<i>Katerina Mladenovska-Ristovska</i> : The Triple Alliance of the Macedonian Kingdom, the Odrysian Kingdom and Athens (431 BC)	38
<i>Стефан Пановски</i> : Смртта на Деметриј и римската пропаганда	39
<i>Stefan Panovski</i> : The Death of Demetrios and the Roman Propaganda	51
<i>Стефан Влахов Мицов</i> : Суштината на македонската еманципација во антиката	53
<i>Stefan Vlahov Mitsov</i> : The Essence of the Macedonian Emancipation in Antiquity	64
<i>Јасминка Кузмановска</i> : Један Прокопијев топоним из списка за Македонију	65
<i>Jasminka Kuzmanovska</i> : One Toponym from Procopius' List of Fortifications in Macedonia	69
<i>Петар Тодоров</i> : Претставите за едно минато: <i>Seyahatnâme</i> во македонската историографија	71
<i>Petar Todorov</i> : Images of a Past: <i>Seyahatnâme</i> in Macedonian Historiography	80
<i>Никола Минов</i> : Изгубената Влахија	81
<i>Nikola Minov</i> : The Lost Wallachia	95
<i>Силвана Сидоровска-Чуповска</i> : Положбата на егзархиските учители во Македонија (од крајот на 19 век до почетокот на Илинденското востание)	97
<i>Silvana Sidorovska-Chupovska</i> : The Status of Exarchate Teachers in Macedonia (From the End of the 19 th Century to the Beginning of the Ilinden Uprising)	104

<i>Ванчо Ѓорѓиев</i> : Солунската провала на ТМОРО во 1901 година (Повод: 110 години од настанот)	105
<i>Vancho Gjorgjiev</i> : The Salonika Affair of IMRO from 1901 (On Occasion of the 110 th Anniversary)	118
<i>Нада Бошковска</i> : Грабнувањето на Мис Стон како медиумски настан	119
<i>Nada Boshkovska</i> : The Kidnapping of Miss Stone as a Media Event.....	130
<i>Vera Gosheva, Natasha Kotlar-Trajkova</i> : The Trade Exchange of Austria-Hungary with the European Part of Turkey during the Turkish-Italian War and the First Balkan War	131
<i>Вера Гошева, Наташа Котлар-Трајкова</i> : Трговската размена на Австро-Унгарија со европскиот дел на Турција за време на Турско-италијанската војна и Првата балканска војна	139
<i>Надежда Цветковска</i> : Општинските избори во вардарскиот дел на Македонија во 1933 година	141
<i>Nadezda Cvetkovska</i> : Municipal Elections in The Vardar Part of Macedonia in 1933	161
<i>Соња Николова</i> : Состојбата на ПК на КПЈ за Македонија во времето на Методија Шаторов-Шарло	163
<i>Sonja Nikolova</i> : Conditions in the Regional Committee of the Communist Party of Yugoslavia in Macedonia in the time of Metodia Shatorov Sharlo	180
<i>Невен Радически</i> : Македонските состојби и перспективи низ призмата на разговорите на Јосип Броз Тито со македонското раководство во 1972 година	181
<i>Neven Radicheski</i> : Macedonian Situations and Perspectives through the Prism of the Conversations of Josip Broz Tito with Macedonian Leadership in 1972	191
<i>Владимир Јанев</i> : Ладино јазикот како сведоштво за постоењето на Евреите од Македонија низ историјата	193
<i>Vladimir Janev</i> : The Ladino-language as a Evidence for the Existence of Jews in Macedonia throughtout History	203

МАТЕРИЈАЛИ – PAPERS

<i>Димитар Љоровски Вамваковски</i> : Писмо за соработката на полковник Анастас Јанков со грчката пропаганда во Костурско во 1902 година	205
<i>Dimitar Ljorovski Vamvakovski</i> : A Letter on the Cooperation of the Colonel Anastas Jankov with the Greek Propaganda in the Region of Kostur in 1902.....	205
<i>Тодор Чепреганов, Катерина Мирчевска</i> : Документ за положбата на Македонците од егејскиот дел на Македонија во СР Македонија од 1968 година	211

<i>Todor Chepreganov, Katerina Mirchevska: A Document from 1968 Concerning the Condition of the Macedonians from the Aegean Part of Macedonia in SR of Macedonia</i>	211
--	-----

РЕЦЕНЗИИ-ПРИКАЗИ – REVIEWS-SURVEYS

<i>Хрвое Грачанин, Јужна Панонија во доцната антика и во раното средно-вековие (од крајот на 4 до крајот на 11 век), Плејада: Загреб 2011, 455 (Дарко Стојанов)</i>	221
<i>Hrvoje Gračanin, Južna Panonija u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju (od konca 4. do konca 11. stoljeća), Plejada: Zagreb 2011, 455 (Дарко Стојанов)</i>	221
<i>Hrvoje Gračanin: South Pannonia in Late Antiquity and Early Middle Ages (from the end of the 4th to the end of 11th c.), Plejada: Zagreb 2011, 455 (Darko Stojanov)</i>	221
<i>Ирена Стефоска: Струмица и Струмичко во средновековието (VI-XIV век), Сигмапрес: Скопје 2011, 361 (Дарко Стојанов)</i>	223
<i>Irena Stefoska: Strumica and its Region in the Middle Ages (VI-XIV Century), Sigma press: Skopje 2011, 361 (Darko Stojanov)</i>	223
<i>Далибор Јовановски, Балканот од 1826 до 1913 година, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Филозофски факултет – Институт за историја: Скопје 2011, 202 (Александар Манојловски)</i>	225
<i>Dalibor Jovanovski: The Balkans from 1826 to 1913, University of „Ss. Cyril and Methodius“ Faculty of Philosophy – Institute of History: Skopje 2011, 202 (Aleksandar Manojlovski)</i>	225
<i>Неодгатната загатка (Сеќавања за генералот Васко Карангелески, Соопштува д-р Стојан Ристески, ИРИС-Р: Струга, 2011) (Васил Дрвошанов)</i>	227
<i>Unsolved Riddle (Memories about General Vasko Karangeleski, Presented by Dr. Stojan Risteski, IRIS-R: Struga, 2011) (Vasil Drvošanov)</i>	227
<i>Православието и Студената војна, 1945–91. Редакција Лусијан Н. Лојстин, Рутлиц: Лондон и Њујорк 2010 (Драган Зајковски)</i>	232
<i>Eastern Christianity and the Cold War, 1945–91. Edited by Lucian N. Leustean, Routledge: London and New York 2010 (Dragan Zajkovski)</i>	232
<i>Богумил Храбак: Арбанашки студии, Кн. 1-5, Белград 2005-2007 (Милка Здравева)</i>	234
<i>Богумил Храбак: Арбанашке студии, Књ. 1-5, Београд 2005-2007 (Милка Здравева)</i>	234
<i>Bogumil Hrabak: Arban studies, Vol. 1-5, Belgrade 2005-2007 (Milka Zdraveva)</i>	234

УДК: 32.019.5(37) : 929 Деметриј „-02“

СМРТТА НА ДЕМЕТРИЈ И РИМСКАТА ПРОПАГАНДА

Стефан Пановски

Магистер по историски науки

Летото 180 г. од ст.е., Деметриј – помладиот син на Филип V – умрел под сомнителни или, подобро кажано, нејасни околности. Античките историографи речиси едногласно одговорноста за смртта на Деметриј им ја припишуваат на Персеј и на Филип V,¹ кои биле вознемирени од поддршката и угледот што тој ги уживал во Сенатот, но и од неговата отворена наклонетост спрема Рим. Иако некои современи историчари се сомневаат во вистинитоста на овој приказ, повеќето прифаќаат дека Деметриј навистина бил убиен од Персеј и од Филип V. Меѓутоа, и оние што се обидуваат да ги одбранат Персеј и Филип V и оние што го земаат убиството на Деметриј како факт, се согласуваат дека целиот приказ е проткаен со антимакедонска пропаганда, со цел да се оцрни домот на Антигонидите. Овде немам намера да се впуштам во детална дискусија за тоа дали Деметриј навистина бил убиен или не, иако на крајот нешто сепак ќе биде спомнато и за овој проблем. Во секој случај, тој очигледно умрел под прилично неразјаснети околности, што довело и до создавањето на теориите дека тој бил убиен. Дали овие теории се точни или не, овде и не е толку важно. Овде ќе се задржам на пропагандниот елемент во целиот приказ, односно на прашањето за чија пропаганда станува збор и кому таа му била наменета. Но, најпрво, само краток преглед на приказот за тоа како Деметриј паднал во немилост на Филип V и зошто на крајот бил убиен.

1. Во 197 г. од ст.е., како дел од одредбите од прелиминарниот мировен договор по битката кај Киноскефала, Филип V бил принуден, меѓу другото, да го испрати и својот десетгодишен² син Деметриј како заложник во Рим.³ Тој останал во Рим сè до зимата 191/190 г. од ст.е., кога како награда за помошта што Филип V им ја укажал

¹ Liv., 40.23.1-24.8., 40.54.9-55.8., 42.5.4; Plut., *Aem.*, 8.9-12, *Arat.* 54.6-7; Diod., 29.25; Just., 32.3-10; Trog., *Prol.*, 32; Oros., 4.20.27-8.

² Деметриј бил пет години помлад од Персеј (Liv., 40.6.4), што значи дека бил роден сса. 208/7 г. од ст.е. в. F. W. WALBANK, *A Historical Commentary on Polybius*, vol. 2, Oxford, 1967, 601.

³ Polyb., 18.39.5; Liv., 33.13.14. Деметриј бил вклучен во триумфалната процесција на Тит Фламинин (Liv., 34.52.9).

на Римјаните во војната против Антиох III, бил ослободен.⁴ Неволите на младиот Деметриј започнале во 183 г. од ст.е., кога бил испратен во Рим, на чело на делегацијата која имала задача да го одбрани Филип V од обвиненијата на соседите кои се жалеле пред Сенатот.⁵ Изгледа дека Деметриј не бил сосема на висина на задачата, се збунил и не можел да одговори на сите обвиненија.⁶ Но, и покрај тоа, пред сè поради мошне позитивниот впечаток што го имал оставено во текот на своето заложништво, Сенатот ги прифатил објасненијата на Филип V, при тоа, нагласувајќи дека одлуката е донесена само како услуга за Деметриј.⁷

Според Ливиј, ваквата постапка, која била мотивирана од желбата да се зголеми авторитетот на Деметриј, истовремено била и причина за неговиот несрекен крај.⁸ Имено, по враќањето на пратеништвото во Македонија, угледот на Деметриј пораснал, што не било благонаклоно прифатено ниту од Филип V, ниту од Персеј. Во целата ситуација и однесувањето на Деметриј, кој отворено го изразува своето про-римско настроение, не помогнало многу. Според Ливиј, со оглед на тоа што наклоноста на Македонците била на страната на Деметриј, Персеј сè повеќе почнал да се плаши дека нема да го наследи престолот, што довело до отворено ривалство меѓу браќата. На крајот, сплеткарењето на Персеј вродило со плод и тој успеал да го убеди Филип V дека Деметриј соработувал со Римјаните и дека се стремел, со нивна помош, да дојде на престолот. Тоа на крајот го убедило Филип V да нареди неговиот син да биде убиен.⁹

2. Така во кратки црти гласи приказот на Ливиј, којшто во голема мера се темели врз оној на Полибиј. Како што беше споменато, дури и оние историчари што прифаќаат дека Деметриј бил убиен, се колебаат кои делови од приказот треба да се прифатат како вистинити а кои да се отфрлат како измислици и пропаганда. Така, на пример, според некои, говорите на Филип V, на Персеј и на Деметриј, иако проширени со патетични елементи, во основа се автентични,¹⁰ додека пак, според други, станува збор за реторски измислици.¹¹ Епилогот пак на целиот приказ, за тоа како по убиството Филип V бил измачуван поради гризење на совеста, што било сосема праведна казна од *Tiixe* за сите злосторства во животот, несомнено е дело на Полибиј. Како што заклучува Ф. Волбанк: *Згора на тоа, неговото претерано истакнување на моралните прашања и неговата уникатна и несреќна употреба на трагичка схема и трагичка терминологија – навистина, не во смислата во која ја употребува Филарх,*

⁴ Polyb., 21.3.3., 11.9; Liv., 36.35.13. *cn.* F. W. WALBANK, *A Historical Commentary on Polybius*, vol. 3, Oxford, 1979, 104 (понатаму цитирано *HCP III*).

⁵ Polyb., 22.14.9-11.

⁶ Liv., 39.47.1-3.

⁷ Polyb., 23.2.9; Liv., 39.47.7-11.

⁸ Liv., 39.48.1.

⁹ Liv., 39.50; 40.5-16.3, 23-4. *cn.* *HCP III*, 229-35.

¹⁰ R. VON SCALA, *Die Studien des Polybios I*, Stuttgart, 1890, 269; P. PEDECH, *La méthode historique de Polybe*, Paris, 1964, 269-70. Иако цени дека станува збор за автентични говори, Волбанк сепак остава место и за можноста дека станува збор за реторски вежби (*HCP III*, 234, 419).

¹¹ C. F. EDSON, „Perseus and Demetrius“, *HSCPh* 46 (1935), 196; E. S. GRUEN, „The Last Years of Philip V“, *GRBS* 15 (1974), 240-1.

но сепак ништо помалку трагичка на начин што е спротивен од потребите на научната историја – доведува до тоа приказот на последните години од владеењето на Филип да е еден од најнезадоволителните делови од целокупното дело на Полибиј.¹² Несомнено и информацијата дека Филип V на крајот открил дека писмото на Фламинин до Деметриј е лажно, се покајал и, наместо на Персеј, имал намера власта да му ја предаде на Антигон Ехетратов¹³ била измислена.¹⁴

Што е уште поважно, повнимателната споредба на приказот на Ливиј и фрагментите од приказот на Полибиј, покажува дека римскиот историограф на некои клучни места го искривил приказот на Полибиј. Еден пример ќе биде доволен. И Ливиј и Полибиј се согласуваат дека токму успешното остварување на мисијата во Рим била причина за конечниот пад на Деметриј. Меѓутоа, со еден прилично остар тон, вината за сето она што следувало Полибиј им ја префрла не само на Филип V и на Персеј туку и на Сенатот и посебно на Фламинин:

Меѓутоа, испраќањето на пратеништвото предводено од момчето значително придонело за конечната несреќа на кралскиот дом. Имено, бидејќи Сенатот покажал благонаклонетост само спрема Деметриј, момчето претерано се возгордеало, додека пак Персеј и Филип биле крајно навредени, бидејќи изгледало дека Римјаните се согласиле на отстапки не поради нивните заслуги, туку само поради Деметриј. Тит, пак, со тоа што го повикал момчето и се впуштил во тајни разговори, во значителна мера придонел да се создаде таквиот впечаток; зашто го навел момчето да верува дека Римјаните наскоро ќе го постават на македонскиот престол, додека пак Филип го разјарил со тоа што му испратил писмо во кое барал веднаш повторно Деметриј да го испрати во Рим со што е можно повеќе корисни пријатели. Овие случувања Персеј наскоро ги искористил за да ја добие согласноста од татко му Деметриј да биде убиен.¹⁵

Наспроти тоа, сè што има Ливиј да каже е: Ова било преземено за да се зголеми угледот на Деметриј, но наместо тоа, ваквата постапка создала само презир за него, и наскоро довела до пропаст на момчето.¹⁶ Навистина, Ливиј подоцна го споменува разговорот меѓу Фламинин и Деметриј, но целиот приказ создава впечаток дека содржината на разговорот била погрешно пренесена од соработниците на Персеј.¹⁷ Со ваквото извртување на фактите, Ливиј мајсторски истовремено остварува две цели: прво, го ослободува римскиот Сенат од каква и да е вина и одговорност за немилите настани во домот на Антигонидите; а второ, добива можност дополнително да го оцрни Персеј.

Од прикажаното може да се донесат два заклучока. Прво, дури и приказот на Полибиј, кој генерално со право се зема како веродостоен историограф што нема

¹² F. W. WALBANK, „Φίλιππος τραγωδούμενος. A Polybian experiment“, *JHS* 58.1 (1938), 67.

¹³ Liv., 40.56.

¹⁴ *Спротивно* на M. CARY & H. H. SCULLARD, *A History of Rome*³, Hampshire-New York, 1975, 157; H. H. SCULLARD, *A History of the Roman World*, London, 1980.

¹⁵ Polyb., 23.3.5-9.

¹⁶ Liv., 39.48.1.

¹⁷ Liv., 40.20.3-4.

обичај да измислува настани и факти, мора да се земе со доза на резерва. Второ и уште поважно, во приказот на случувањата во домот на Антигонидите, што за жал е единствениот целосен приказ за судбината на Деметриј, Ливиј не само што не го следел доследно Полибиј, кој и онака бил непријателски настроен спрема Филип V, туку и некои факти што никако не оделе во полза на неговите доблесни римски херои свесно ги извртел.¹⁸

3. Според тоа, може да се заклучи дека значителен дел првенствено од верзијата што е сочувана кај Ливиј е обременета со антимакедонска пропаганда. Ваквиот заклучок и не изненадува. Всушност, би можело да се каже дека би било вистинско изненадување доколку приказот беше објективен. Меѓутоа, големото прашање е дали овие пропагандни елементи Ливиј ги презел од подоцнежните римски аналити или, пак, ги нашол уште кај Полибиј. Како што веќе беше нагласено, приказот на последните години од владеењето на Филип V е еден од најслабите делови во делото на мегалополскиот историограф. Па, сепак, поголемиот дел од недостатоците во приказот на Полибиј треба да се објаснат со неговата нетрпеливост спрема македонскиот владетел, што е видливо при речиси секое споменување на Филип V не само во случајот со Деметриј туку и воопшто при анализата на секоја негова постапка во текот на владеењето.

Дали тоа значи дека освен поради личната нетрпеливост описот на смртта на Деметриј е обременет и со римска пропаганда, како што, на пример, мисли Е. Вил?¹⁹ Ми се чини дека претходно цитираниот извод од приказот на Полибиј²⁰ го потврдува спротивното. Згора на тоа, како што ќе биде покажано наскоро, верзијата на настаните што била непријателски настроена спрема Персеј и Филип V се јавува во Хелада, и тоа во Ахаја, уште пред почетокот на III Римско-македонска војна, и почетокот на римската официјална пропаганда. Се разбира, тоа не значи дека неговиот приказ е целосно лишен од елементи на римската пропаганда, меѓутоа, непријателскиот тон, особено за клучните собитија, попрво би требало да се објасни со шпекулациите што струеле низ Хелада уште пред почетокот на војната и неговата лична нетрпеливост спрема Филип V.

Од друга страна, според Р. Ерингтон, тешкотиите при анализата на целиот случај произлегуваат од фактот што традицијата забележана во изворите е мошне неверодостојна бидејќи станува збор за подоцнежен обид мотивите за војната против Персеј да се пронајдат во личните односи на македонскиот двор.²¹ Со оглед на тоа што најголемиот дел од приказот кај подоцнежните историографи, а во прв ред кај Ливиј, се темели на приказот на Полибиј, претпоставувам дека во својот заклучок Р. Ерингтон го вклучува и мегалополскиот историограф. За среќа, сочуван е еден изва-

¹⁸ За разликите во приказите на Полибиј и Ливиј в. Т. MOJSIK, „Tragedia w domu Antygonidów albo o (poli)narracji historycznej“ во K. NAWOTKA & M. PAWLAK GRECY (eds.), *Rzymianie i ich sąsiedzi*, Wrocław 2007, 123-144.

¹⁹ E. WILL, *Histoire politique du monde hellénistique (323-30 av. J.-C.)*, t. 2, Nancy, 1982, 255.

²⁰ в. бел. 15.

²¹ R. M. ERRINGTON, *A History of Macedonia*, Berkeley-Los Angeles-Oxford, 1990, 211 (понатаму цитиран *HM*).

док од делото на Полибиј каде што тој дискутира за причините што довеле до III Римско-македонска војна:

Во 22 книга Полибиј вели: од ова време започнуваат и несреќите што ќе бидат кобни за македонската кралска куќа. Свесен сум дека некои од оние што пишуваат за војната меѓу Римјаните и Персеј, сакајќи да ги истакнат причините за кавгата, како прва причина го наведуваат протерувањето на Абрупол од неговото кралство. Имено, по смртта на Филип, Абрупол ги зазел Пангајските рудници; но Персеј притекнал на помош и откако целосно го поразил Абрупол, како што веќе споменав, го протерал од неговото кралство. Понатаму, го наведуваат нападот на Долопија и доаѓањето во Делфи, заговорот за убивање на Евмен во Делфи и убиството на бојотските пратеници. Тие велат дека од овие настани се изродила војната на Персеј против Римјаните. Мислам дека и за историографите и за оние што се желни да научат, најважно е да ги дознаат причините од кои собитијата се раѓаат и се развиваат. Но, токму во оваа работа, повеќето историографи се збркани, бидејќи не можат да ја уочат разликата меѓу повод и причина и повод и почеток на војна. Затоа, бидејќи на тоа ме навраќаат настаните, принуден сум да го повторам тоа што веќе го имам кажано. Од споменатите настани, првите претставуваат повод, додека пак последните – заверата против Евмен, убиството на пратениците и некои други слични настани што се случиле во тоа време – очигледно претставуваат почеток на војната меѓу Римјаните и Персеј и почеток на пропаста на македонското кралство. Ниту еден од наведените примери не претставува причина, што ќе може убаво да се забележи од тоа што сега ќе биде кажано. Како што претходно реков, одлуката и планот за војна против Персијците биле донесени од Филип синот на Аминта, но биле спроведени од Александар, така сега велам дека Филип синот на Деметриј прв намислил да ја започне последната војна со Римјаните и подготвил сè што било неопходно за таа цел, а по неговата смрт Персеј го спровел неговиот план. Доколку ова е вистинито, тогаш и другата грешка е очигледна. За што не е возможно причините да следуваат дури по смртта на оној што ја донел одлуката и го осмислил планот за војна; а токму тоа го прават другите историографи, бидејќи сите причини што ги наведуваат за војната, всушност, се случиле по смртта на Филип.²²

Овој извадок сосема јасно и недвосмислено докажува дека тезата на Р. Ерингтон, барем што се однесува до Полибиј, е сосема неиздржана. Дали ќе се согласиме со анализата на Полибиј или не е сосема друго прашање.²³ Она што е важно во случајов е дека убиството на Деметриј тој воопшто не го зема ниту како повод ниту како причина за почетокот на III Римско-македонска војна.

Најголем проблем веројатно во целиот приказ на Полибиј е улогата што тој ѝ ја доделува на *Tuxe*. проблемот за улогата на *Tuxe*, не само во овој случај туку и воопшто низ целото дело, добро е познат и нема потреба во оваа пригода да се објас-

²² Polyb., 22.18.

²³ За критика на анализата на Полибиј в. W. V. HARRIS, *War and Imperialism in Republican Rome: 327-70 B.C.*, Oxford, 1985, 227-8.

нува.²⁴ Во секој случај, верувам дека кога би го имале целиот текст, токму од овој аспект од неговата анализа, би наишле на критика. Меѓутоа, треба да се истакне дека без разлика на очигледната субјективност на Полибиј и на проблемот што произлегува од улогата на *Tuxe*, ништо не упатува на заклучок дека тој си дозволил да измислува настани. Според тоа, колку и да не веруваме во неговите толкувања и заклучоци, што особено во случајот на Филип V неретко се извртени и злонамерни, ништо не упатува на тоа дека тој отишол до таму што дури и измислил цела приказна за тоа дека Деметриј бил убиен. Значи, барем што се однесува до Полибиј, барем во моментот можеме да заклучиме дека тој навистина верувал дека Деметриј бил убиен. Но, на овој проблем, ќе се навратам понатаму. Претходно, мора да се осврнеме на римската пропаганда.

4. Имено, Ч. Едсон, кој инаку прифаќа дека Деметриј бил убиен, заклучил дека целта на целата епизода е да се оцрни Персеј, што е сведоштво за тоа колку Римјаните во тоа време, а подоцна и римските историографи, маќа мачеле за да изнајдат повод за започнување војна со Македонија.²⁵ Колку и да звучи на прв поглед ваквиот заклучок логичен, малку подеталната анализа покажува дека е апсолутно неодржлив. Пред сè, мораме да запомниме дека секоја пропаганда има и своја целна група. Прашањето е која е целната група во овој случај? Со оглед на тоа дека одлуката за објавување војна во Рим ја носела кентуријатската комитија, логично би било да се претпостави дека токму римскиот народ е тој што треба да се убеди на војна со Персеј. Меѓутоа, многу е наивно да се претпостави дека обичниот римски граѓанин бил посебно засегнат за смртта на еден туѓински кралски син, особено што од претпоставеното убиство на Деметриј минала речиси цела деценија.

Ако веќе не се во прашање Римјаните, тогаш можеби станува збор за обид да се оцрни Персеј пред Хелените? Но и ваквата претпоставка е неприфатлива. Дворските борби, интриги и убиства, колку и да не се вообичаени за Антигонидите, сепак биле речиси секојдневна појава во хеленистичкиот свет. Според тоа, тешко дека некој би бил посебно шокиран или изненаден од тоа, а уште помалку, пак, подготвен да тргне во војна против Македонија и тоа во име на Деметриј, кој и онака веќе одамна бил мртов. Впрочем, како што веќе споменав, мислењето дека Деметриј бил убиен веќе било раширено во Хелада. Што е уште поважно, за разлика од периодот пред почетокот на II Римско-македонска војна, кога Римјаните се труделе да најдат сојузници во Хелада и низ Егејот, пред почетокот на III Римско-македонска војна нивниот однос спрема Хелените бил многу постуден и построг, па дури и суров, што во крајна линија и ќе им предизвика проблеми во текот на војната. Се разбира, римските пратеници постојано биле во Хелада, но овој пат не било толку неопходно да се освојат срцата на Хелените колку што било потребно да се издаваат разни упатства и наред-

²⁴ За *Tuxe* и нејзината многустрана улога и значење кај Полибиј в. P. PEDECH, *La méthode..., passim*; F. W. WALBANK, „Fortune (tychē) in Polybius“ во J. Marincola (ed.), *A Companion to Greek and Roman Historiography vol. 2*, Malden-Oxford-Victoria, 2007, 349-55 (каде што е дадена и главната литература за ова прашање).

²⁵ C. F. EDSON, *цит. труд*, 202.

би и да се надгледува нивното исполнување.²⁶ Затоа, мислам дека и ваквото евентуално толкување би било погрешно.

Во крајна линија, нема ни потреба од вакви спекулации. Имено, иако во мошне оштетена состојба, во Делфи е најден еден натпис којшто, најверојатно, претставува официјално писмо од Сенатот, каде што се изложени официјалната римска пропаганда и обвинувањата против Персеј.

Пред сè, прво знајте дека Персеј сосема несоодветно дојде со својата војска за време на фестивалот на Пителија; и очигледно, не било праведно тој да учествува заедно со вас во принесувањето жртви, на натпреварите и на фестивалските собири бидејќи тој ги повика барбарите од онаа страна на Истар, кои во претходна околност, без никаква причина, се собрале со цел да ја покорат Хеллада, навалиле на светилиштето во Делфи со намера да го опљачкаат и разурнат, но биле праведно казнети од богот. Исто така, го погази договорот што неговиот татко го склучи, а тој го обнови: Тракијците, кои се наши сојузници, ги покори; Абрупол, кој ние го вклучивме во договорот со Филип, го изгони од неговото кралство; тебанските пртеници, испратени во Рим заради склучување сојуз, ги отстрани од својот пат со предавнички бродолом. Згора на тоа западна во такво безумие што, спротивно на заклетвите, ценејќи дека е значајна работа доколку ја уништи вашата слобода, стекната благодарение на нашите заповедници, ја фрли цела Хеллада во безредие и во политички немир; не преземаше ништо освен тоа што е најподло, сите ги вознемируваше и им се умилкуваше на масите; ги упропастуваше првенците, неразумно објави поништување на долговите, предизвика насилни промени, со што ја покажа својата омраза спрема најдобрите луѓе. Како последица на сето ова, страшни несреќи ги снајдоа Перајбите и Тесалците, додека пак барбарите навалија уште пожестоко. Планирајќи голема војна, и со цел да ве стави во ситуација да не можете да побарате помош, планираше да го убие Артегаур Илирот, и се осмели да му постави заседа на кралот Евмен – кој е наш пријател и сојузник – кога тој, согласно заветот, дојде да принесе жртва во Делфи, при тоа, занемарувајќи ја и посветеноста кон богот што е вообичаена за сите што одат таму, и неповредливоста на вашето светилиште, што отсекогаш била признаена како од сите Хелени така и од барбарите.²⁷

Како што може да се забележи, во целиот текст на ниту едно место не се споминува убиството на Деметриј. Навистина, првите неколку редови се премногу оштетени и текстот не може да се дополни. Меѓутоа, доколку дополнувањето ἴστε μὲν οὖν πρῶτον е правилно, тогаш тоа е неспорен доказ дека од тука започнува обвинувањето против Персеј. Со оглед на тоа што целото обвинение е доста неубедливо и

²⁶ в. P. S. DEROW, „Rome, the fall of Macedon and the sack of Corinth“ во *CAH* VIII (1989), 311-2.

²⁷ Овде е прифатено читањето на G. COLIN, *Fouilles de Delphes* III.4. (1930), no. 75. За поопширното дополнување на H. POMTOW в. *Syll.*³ (1917) 643. Двете верзии, со нов коментар кај R. K. SHERK, *Roman documents from the Greek East. Senatus consulta and epistulae to the age of Augustus*, Baltimore, 1969, 233-9.

во основа ги искривува фактите, би помислиле дека уште едно дополнително обвинение би им било добредојдено на Римјаните. Но такво нешто нема, што и не изненадува. Впрочем во претходно наведениот извадок од Полибиј каде што тој дискутира за причините и поводите за III Римско-македонска војна, експлицитно наведува дека наведените примери ги презема од други историографи. Според тоа, во времето кога пишува, не само тој туку и другите историографи, на убиството на Деметриј не му придавале значење при избувнувањето на војната. Очигледно, теоријата дека мотивите и целите на Филип V и на Персеј за убиството на Деметриј биле плод на римската пропаганда не држи.

Но, доколку целиот приказ не е дело на римската пропаганда, тогаш од каде се појавува? Всушност, мислам дека генезата на целата приказна не е многу проблематична. Имено, уште од 202 г. од ст.е. па сè до својата смрт, Филип V не само што ја загубил поддршката на Хелените туку во нивни очи станал еден од најомразените, најзлобни и најсурови владетели. Така, на пример, низ Хелада се спекулирало дека тој, меѓу другото, е одговорен и за смртта на Арат Постариот и на Арат Помладиот, но и на Калија, Епикрат, Харител од Кипарисија, Евриклејд, Микион, Касандар итн.²⁸ Во ситуација кога кавгата меѓу Персеј и Деметриј секако била јавна тајна, исто како и проримската наклонетост на вториов, сосема е очекувано што по неговата очигледно сомнителна смрт почнале да се јавуваат гласови и верзии за тоа дека Филип V отишол до таму во својата суровост што дури го погубил и сопствениот син.

Потврда за ваквата претпоставка е фактот што убиството на Деметриј, како мотив во една политичка дискусија, барем колку што ми е познато, во изворите за првпат се среќава токму во Ахаја, и тоа во 174 г. од ст.е. Имено, меѓу ахајските државници се развила дискусија за тоа дали треба да се прифати понудата на Персеј за возобновување добри односи меѓу двете држави. Говорите на Каликрат и на Архонт одржани во таа пригода се сочувани кај Ливиј,²⁹ чиј текст несомнено се темели на оној на Полибиј. Во својот говор, Каликрат, кој инаку се противел на обновувањето на врските со Македонија, меѓу другото истакнува: Како што знаете, Филип имаше два сина – Деметриј и Персеј. Според потеклото од страната на мајка му, според доблеста, својот карактер и популарноста меѓу Македонците, Деметриј далеку го надминуваше Персеј. Па сепак, кралството како да е награда за омразата спрема Римјаните, Филип нареди Деметриј да биде убиен само затоа што беше пријателски настроен спрема Рим; од друга страна, пак, знаејќи дека ќе се впушти во војна со Римјаните уште пред да го добие наследството, го назначи Персеј за свој наследник.³⁰ Иако може да се забележи и подоцнежната римска пропаганда во текстот на Ливиј,³¹ очигледно барем убиството на Деметриј било споменато од Каликрат. Имено, и покрај тоа што современите историчари генерално премногу веруваат во автентичноста на говорите кај Полибиј, во овој случај нема место за сомневање, барем за основните тези искажани од Каликрат. Прво, овие говори се одржани јавно, пред

²⁸ в. *HCP II*, 88, каде што се наведени и изворите.

²⁹ *cn. P. W. DE NEEVE*, „The development of roman rule in Greece un the second century b. c.“, *Studi di Antichità* 5 (1988), 202.

³⁰ *Liv.*, 41.23.10-11.

³¹ Со оглед на тоа што истиот мотив се среќава и кај Полибиј (22.18), можеби проримските елементи биле вклучени и во неговиот текст.

ахајското Собрание, во време кога активна политичка улога играл и Ликорта, таткото на Полибиј, што значи дека барем за овој период тој бил добро известен за случувањата во Ахаја. Згора на тоа, во 174 г. од ст.е. Полибиј имал најмалку 26 години,³² така што и самиот веќе бил сведок на овие случувања. Според тоа, бил во добра позиција да дознае што точно било речено во таа пригода. Што е уште поважно, овој говор е одржан во 174 г. од ст.е., цели три години пред почетокот на III Римско-македонска војна и две години пред Римјаните отворено да покажат дека во скоро време имаат намера да се пресметаат со Персеј.³³

Според тоа, изворот на традицијата дека Филип V и Персеј се одговорни за убиството на Деметриј не треба да се бара во римската пропаганда. Таа најверојатно била создадена во Хелада, и тоа повеќе години пред воопшто да започне III Римско-македонска војна. Се разбира, деталите за смртта на Деметриј не биле познати, така што веројатно кружеле различни верзии за тоа како тој бил убиен. Ова може да се забележи и од приказот на Ливиј, каде што Деметриј прво е отруен, а додека сè уште умира бил задушен. Ф. Волбанк веројатно е во право кога претпоставува дека овој приказ, всушност, претставува комбинација од две различни традиции за убиството на Деметриј, при што според едната бил отруен, а според другата задушен.³⁴

Меѓутоа, ова објаснување на генезата на традицијата за смртта на Деметриј не појаснува и кој ја искористил како пропагандно средство и за кого била наменета. Во секој случај, тоа мора да бил некој доволно моќен и влијателен, но истовремено и мошне заинтересиран за тоа Римјаните да му објават војна на Персеј. Освен Римјаните, единствен што ги исполнува овие предуслови е пергамскиот владетел Евмен II. Имено, непријателството меѓу македонската и пергамската монархија започнува од моментот кога Атал I се вклучил на страната на Рим и на Ајтолија во I Римско-македонска војна. Овој конфликт ескалирал во 201 г. од ст.е., кога Филип V се судрил со Атал I и со Родос и ја опустошил пергамската територија сè до предградието на Пергам. Дури и по завршувањето на II Римско-македонска војна односите останале затегнати, со оглед на тоа што и Филип V и Евмен II претендирале на контрола на одредени места на трако-македонското крајбрежје, во прв ред врз Ајнос и врз Маронеја.

Сè додека владеел Филип V, кој по 197 г. од ст.е. се нашол во дипломатска изолација, позицијата на Евмен II била сигурна. Меѓутоа, по доаѓањето на власт на Персеј, положбата на пергамскиот владетел постојано се влошувала. Наспроти Персеј, чија популарност постојано растела во Хелада, популарноста на Евмен II била во опаѓање. Ова било до толку поопасно што зголемувањето на пергамското влијание во Хелада по 205 г. од ст.е. секогаш било на сметка на Македонија.³⁵ Но тоа што би-

³² Во современата наука сè уште се води дискусија за годината кога е роден Полибиј. Генерално се прифаќа дека е роден неколку години пред 200 г. од ст.е. в. F. W. WALBANK, *A Historical Commentary on Polybius*, vol. 1, Oxford, 1957, 1-3.

³³ За односот на Сенатот спрема Персеј во годините пред избувнувањето на војната в. W. V. HARRIS, *War and Imperialism...*, 228-33.сп. P. W. DE NEEVE, *цит. труд*, 203-4.

³⁴ F. W. WALBANK, *Philip V of Macedon*, Oxford, 1940, 252.

³⁵ Така, на пример, во Атина, пред почетокот на II Римско-македонска војна, филите Антигонида и Деметријада, основани пред повеќе од еден век во чест на Антигон Едноокиот и Деметриј Полиоркет, биле укинати, а на нивно место била установена филата

ло уште позастрашувачки за Евмен II бил фактот што Персеј презел широка дипломатска активност и се оженил со ќерката на Селевк IV, а нешто подоцна ја омажил својата сестра Апама со битинскиот владетел Прусија II.³⁶ Исто така, Персеј воспоставил и одлични односи со Родос, кој пак бил во постојани расправи со Евмен II. Наеднаш, Евмен II бил тој што се нашол во политичка изолација, опкружен од сите страни со држави што биле во сојуз или во пријателски односи со Персеј.

Во тие услови, Евмен II, кој бил најверниот римски сојузник на истокот,³⁷ во 172 г. од ст.е. решил да замине за Рим и лично да го обвини Персеј за разни прекршувања на договорот со Римјаните. Уште во почетокот на говорот, едно од првите обвинувања што ги изнел било тоа дека Персеј го убил својот брат затоа што овој им бил пријател на Римјаните: Во тоа време и Евмен, владетелот на оној дел од Азија околу Пергам, плашејќи се од Персеј поради старото непријателство со Филип, пристигнал во Рим и јавно го обвинил пред Сенатот, велејќи дека Персеј секогаш бил непријателски настроен спрема Римјаните и го убил својот брат бидејќи овој бил пријател со нив.³⁸ Токму во овој случај за првпат убиството на Деметриј е искористено во пропагандна смисла. Тоа воопшто и не изненадува – очаен да добие римска помош, Евмен II очигледно не се двоумел на секој можен начин да го оцрни Персеј. Со тоа, истовремено добиваме одговор и на прашањето кој е иницијаторот на оваа пропаганда, но исто толку важно и кому му била наменета – ниту на Хелените, ниту на римскиот народ. Наменета му е токму на Сенатот, меѓу чии членови Деметриј бил на добар глас, и кои секако не би биле сосема рамнодушни што нивниот штитеник е убиен само затоа што отворено ја поддржувал римската политика. Се разбира, значењето на оваа посета на Евмен II не смее да се преценува. Секако дека Римјаните не му објавиле војна на Персеј само заради поплаките и клеветите на пергамскиот владетел.³⁹ Впрочем, уште пред неговото пристигнување во Рим, конзулите барале Македонија во 172 г. од ст.е. да им биде доделена како провинција.⁴⁰ Од друга страна, пак, улогата на Евмен II не смее ниту да се потцени, особено од аспект на римската пропаганда. Како што истакнува П. Дероу, обвинувањата на Евмен II им биле од полза на Римјаните и тие дошле во вистинскиот миг. Имено, иако Сенатот сè поотво-

Аталида, во чест на Атал I. В. С. НАВИСТ, *Athens from Alexander to Anthony*, Harvard, 1997, 197-8.

³⁶ В. Polyb., 25.3-4; Liv., 42.12.3-4. *cn.* J. SEIBERT, *Historische beiträge zu den dynastischen verbindungen in hellenistischer zeit*, Wiesbaden, 1967, 43-4.

³⁷ P. DEROW, „The Arrival of Rome: from the Illyrian Wars to the Fall of Macedon“ во A. ERSKINE (ed.), *A companion to the Hellenistic World*, Malden-Oxford-Victoria, 2003, 66.

³⁸ App., *Mak.*, 11.1. Според Ливиј, ова обвинение Евмен го изнел на почетокот на своето излагање и вината му ја префрлил на Филип V (42.11.4). Мислам дека верзијата на Апијан во овој случај е поверодостојна, бидејќи Ливиј како мотив за убиството на Деметриј го наведува тоа што тој се противел на одлуката на Филип V да започне војна со Рим. Со оглед на тоа што и Полибиј претпочита одлуката за започнување војна со Рим да му ја припише на Филип V, Ливиј најверојатно од него ја презел ваквата верзија. Тешко е да се утврди дали ваквото искривување се должи на римската пропаганда или, пак, на погрешното сфаќање на Полибиј на причините за почетокот на III Римско-македонска војна.

³⁹ Според Ливиј, haec oratio mouit patres conscriptos. Ceterum in praesentia nihil, praeterquam fuisse in curia regem, scire quisquam potuit: eo silentio clausa curia erat. bello denique perfecto, quaeque dicta ab rege quaeque responsa essent, emanauere. (42.14.1).

⁴⁰ Liv., 42.10.11.

рено покажувал дека во скоро време има намера да војува со Персеј, сенаторите сепак сè уште немале објавено официјални обвиненија против Персеј, ниту пак започнале со непријателска пропаганда, со оглед на тоа што недостигале поводи за почеток на војна. Во тие услови, обвиненијата што ги изнел Евмен II биле преземени како дел од официјалната пропаганда.⁴¹ Во еден мошне трезвен приказ на настаните, Апијан вели: Сенатот, бидејќи не сакал во своја близина разборит и ревносен владетел, кој бил благонаклонет спрема многумина и бил во постојано издигнување, а наследно бил непријателски настроен спрема нив, под изговор на обвинувањата искажани од Евмен, решил да завојува против Персеј.⁴² Затоа, воопшто и не изненадува што сите овие обвиненија се споменуваат и на натписот во Делфи. Фактот пак што токму убиството на Деметриј е испуштено од официјалното обвинение е уште еден показател дека тоа, како пропагандна мерка, му било наменето пред сè за Сенатот.

Според сè што беше кажано, би можело да се заклучи дека приказната за убиството на Деметриј започнала како озборување, најверојатно во Хелада. Подоцна, кога се нашол во очајна положба, при што му била неопходна римска помош, Евмен II не се двоумел да ги искористи сите достапни аргументи, вклучувајќи го и обвинението дека Деметриј бил убиен поради своите проримски ставови. Подоцна, без двоумење и тешкотија, тоа секако било вклучено и во делата на римските аналести.

5. На крај, сосема на кратко, би се задржал и на прашањето дали има основа да се прифатат приказите што може да се најдат во античките извори во врска со смртта на Деметриј. Ми се чини дека оние историчари што, од една страна, се обидуваат да го ослободат Сенатот од одговорност, а истовремено и да прифатат дека Деметриј бил убиен,⁴³ премногу произволно ги толкуваат изворите. Не може од една страна, да се игнорира најважниот дел од приказот на Полибиј, имено, очигледното вмешување на Рим, а од друга, сепак да се прифати дека неговиот приказ е во основа точен. Оние пак што се обидуваат сосема да ги оспорат приказот на Полибиј и другите историографи, како главен аргумент го истакнуваат тоа дека станува збор за злобна проримска пропаганда.⁴⁴ Меѓутоа, доколку воопшто и не станува збор за римска пропаганда, тогаш и нивниот главен аргумент во голема мера губи валидност.

Од друга страна, пак, приказот на Полибиј навистина е оптоварен не само со елементи од римската пропаганда туку и со неговата лична нетрпеливост спрема Филип V и Персеј. Меѓутоа, тоа не ни дава за право да претпоставиме дека тој ја измислил целата епизода. Згора на тоа, неговото познавање на одредени детали што, нај-

⁴¹ P. S. DEROW во *CAH* VIII (1989), 307. cf. W. V. HARRIS, *War and Imperialism...*, 229-30.

⁴² App., *Mak.*, 11.3.

⁴³ н.п. E. S. GRUEN, *The Hellenistic World and the coming of Rome*, Berkeley-Los Angeles, 1984, 402; A. M. ECKSTEIN, „Macedonia and Rome, 221-146 BC“ во J. Roisman & I. Worthington (eds.), *A Companion to Ancient Macedonia*, Malden-Oxford-Chichester, 2010, 239; P. V. M. BENECKE, „The fall of the Macedonian monarchy“ во *CAH* VIII (1930), 254-5.

⁴⁴ н.п. N. G. L. HAMMOND во N. G. L. HAMMOND & F. W. WALBANK, *A History of Macedonia, vol. 3 (336-167 B.C.)*, Oxford, 1988, 471-2. Анализата на Хамонд е до толку повеќе неприфатлива бидејќи тој, од една страна, го прифаќа приказот на Полибиј дека Сенатот навистина се вмешал во состојбите во домот на Антигонидите, а од друга, го игнорира неговиот заклучок.

веројатно, никогаш и не биле јавно обелоденети, покажува дека за оваа случка Полибиј бил директно известен од некој што бил дел од највисокиот владеачки круг во Македонија.⁴⁵ Со оглед на тоа што по III Римско-македонска војна речиси сите македонски функционери биле интернирани во Рим,⁴⁶ Полибиј – кој во исто време се нашол во Рим како заложник – лесно можел да стапи во контакт со некој од нив. Во крајна линија, доколку ги отфрлиме сите очигледни предрасуди и проримски елементи во изворите, тоа што останува како константа кај сите нив е увереноста дека Деметриј навистина бил убиен. Меѓутоа, една работа никако не смее да се заборава. Доколку веќе се прифати неговиот приказ на настаните, тогаш апсолутно мора да се инсистира на важноста на неговото сведоштво за директната вмешаност на Сенатот и на Тит Фламинин во целиот случај. Како што истакнува Е. Бадан, доколку се потсетиме дека Римјаните наскоро ќе се обидат слично да постапат и во Пергам, тогаш верзијата на Полибиј, ако ништо друго, станува многу поверојатна.⁴⁷ Во тој случај и постапката на Филип V и на Персеј не смее да се протолкува како дело на љубоморни и бездушни злосторници, туку на прагматични државници, кои никако не смееле да дозволат Деметриј, кој отворено се надевал на римска помош при евентуалното преземање на македонскиот престол, да остане жив.⁴⁸ Доколку е тоа навистина така, тогаш човек навистина би можел да се воодушеви од ироничниот развој на целата ситуација. Трагедијата во домот на Антигонидите што започнала токму со римските интриги на крајот повторно била спомената во Сенатот, но овој пат како доказ за расипаноста и антиримската наклонетост на Персеј.

⁴⁵ P. PEDECH, *La méthode...*, 270; F. W. WALBANK, „Φίλιππος τραγωδούμενος“, 65.

⁴⁶ R. M. ERRINGTON, *HM*, 216.

⁴⁷ E. BADIEN, *Foreign Clientelae (264-70B.C.)*, Oxford, 1958, 94.

⁴⁸ Како што вели Волбанк: Vain and ambitious, he had lent himself to clumsy manoeuvring by Flamininus and his circle, and had himself to thank for his untimely end; Philip could not afford to let him live on as a Roman pretender. (*Philip V of Macedon*, Oxford, 1940, 252).

Stefan PANOVSKI

THE DEATH OF DEMETRIOS AND THE ROMAN PROPAGANDA

Summary

In 180 B.C., Demetrios – the younger son of Philip V died under suspicious circumstances. The ancient sources unanimously cast the blame for his death to Philip V and Perseus. This version of the events has been scrutinized by modern scholars, and while most of them do believe that Demetrios was killed indeed, there are some who doubt the whole story and prefer to interpret the whole episode as a Roman fabrication. The question whether Demetrios was killed or not is not the focus of this inquiry. Instead the main focus is on the question of the origin of the whole story, and when was it used in propagandistic context.

The version preserved in Livy, although follows that of Polybius in the main points, is expectedly contaminated by later Roman propaganda. Polybius' version on the other hand, although not immune to later Roman propaganda, seems to be more in line with what was thought of the whole incident at the time. It is especially important to note his insistence that the Roman Senate and T. Flamininus in particular were not without their share of blame in the affair. In fact, it seems probable that the hostile elements in his story are primarily due to his personal animosity towards Philip V and Perseus, and not the Roman propaganda. This does not mean however that we are allowed to assume that the main points in his story are fabricated.

Considering the deplorable reputation of Philip V it is quite possible that the account about his involvement in Demetrios' murder started spontaneously, probably in Hellas, where he was especially detested after 202 B.C. And indeed this rumor is first mentioned by the Akhaean statesmen Kallikrates in 174 B.C., which is three years before the outbreak of the war against Perseus. Yet while this episode is an indication of the existence of the story prior to the III Macedonian War, it does not explain when it was used against Perseus. It is my belief that the story was picked up by Eumenes II, and that it was he who has used it first as a mean to discredit Perseus. Finding himself in a state of diplomatic isolation and gradual decline of his influence in mainland Hellas, he was especially eager to incite a Roman action against Perseus. Therefore, it is hardly surprising that it was in his speech before the senators in 172 B.C. that the murder of Demetrios was mentioned as an indication of the anti-Roman proclivity of Perseus. The remark would have been pointed towards the senators, since it was they that held Demetrios in high regard as a Roman supporter. Naturally, the later Roman annalists were quick to pick the story up and embellish it with pathetic and dubious elements. If this is indeed the genesis of the whole story, than those who would like to exculpate Philip V and Perseus would lose their most important argument, i.e. that it was a Roman fabrication. On the other hand, despite all the deficiencies in Polibius' version, there is no need to doubt his main points.